

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “การประยุกต์ใช้มรดกทางศิลปวัฒนธรรมไทยร่วมสมัย : ไทยร่วมสมัย ... อย่างไร?” เป็นโครงการที่มุ่งเน้นในการหาคำอธิบาย และสร้างความเข้าใจความเป็นไปของศิลปกรรมไทยร่วมสมัย จากมุมมองการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) และรูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (Power Relations) โดยมีสมมติฐานเบื้องต้นว่าสิ่งเหล่านี้มีผลต่อความ เข้าใจ การตีความ และการปรับใช้ภูมิปัญญา และมรดกทางศิลปวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม คำถามสำคัญของงานวิจัยนี้ คือ ภายใต้การถาโถมไหลบ่าของกระแสโลกาภิวัตน์ ในทุกมิติ รูปแบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และกรอบวาทกรรมเก่าสังคมไทยยังคงทำหน้าที่เช่นเดิมหรือไม่ นั่นหมายถึงโลกทัศน์ของศิลปินไทยร่วมสมัยที่อาจจะถูกปรับเปลี่ยน และมองลักษณะความเป็นไทยผ่าน ผลงานของตน แตกต่างออกไปจากเดิม หรือแตกต่างไปจากศิลปินรุ่นก่อนหน้า

จากการศึกษาพบว่า ผลงานศิลปกรรมในประเทศไทย คือ สิ่งประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม และศิลปินคือ ผลประดิษฐ์ทางวัฒนธรรม และสังคมที่ศิลปินอยู่เอง ซึ่งต่างถูกขับเคลื่อนจากอิทธิพลของอุดมการณ์ทางการเมือง โดยชนชั้นปกครองกลุ่มต่างๆ ตั้งแต่สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ สมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 สมัยระบอบ “พินุล” สมัยหลังปฏิวัติเดือนตุลาทั้งสองครั้ง จนกระทั่ง เกิดการจัดสรรอำนาจใน โครงสร้างความสัมพันธ์ชุดใหม่ในสมัยโลกาภิวัตน์

มโนทัศน์เรื่อง “ชาติ – ศาสนา - กษัตริย์” ถูกเน้นย้ำในสาระสำคัญ ผ่านการให้นิยามถึงมรดก วัฒนธรรมของชาติที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ทางการเมืองโดยชนชั้นปกครองแต่ละยุคสมัย ดังนั้นวัฒนธรรมไทย และมรดกของชาติไทย จึงไม่มีลักษณะความเป็นแก่นแกนในความหมายที่ตายตัว หากแต่ถูกปรับแต่งด้วยการกำหนดคติประวัติศาสตร์ที่ไม่มีความเชื่อมโยง ต่อเนื่องกันระหว่างยุคสมัย ซึ่งส่งผลให้แนวคิดในการทำงานศิลปะสมัยใหม่ในประเทศไทยตั้งช่วงเริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ไม่สามารถหาความเชื่อมต่อในพัฒนาการทางรูปแบบ และแนวคิดที่เรียงลำดับได้ หากแต่ถูกเลือกใช้ และปรับแต่ง ให้สอดคล้องกับวิถีทางประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ด้วยกรอบความเข้าใจในระบบคุณค่าต่างๆ ภายใต้วาทกรรม “ชาติ – ศาสนา – กษัตริย์” ภายใต้เงื่อนไขทางสังคมใหม่ๆ เสมอ

หากความสำเร็จในการวิจัยครั้งนี้จะบังเกิดขึ้นหลังการสิ้นสุดของโครงการ ข้อเสนอของงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจชีวิต และสังคมไทยร่วมสมัยในภาพกว้างอีกด้วย

Abstract

The aim of this research project on “Adaptation of Thai Cultural Heritage in Contemporary Thai Art : Contemporary Thai...HOW?” is to find some explanation and to increase greater understanding about the development of the Thai contemporary art from the level of discourse analysis with regard to the idea of power relation. The basis assumption is inclined toward a consideration that the power of discourse limits interpretation, and also variation of artistic and cultural heritage, whereas their practitioners are influenced.

However, the major question of this research is that 1) Under the circumstance where globalization forces intrude into Thai nation state dynamically upon multiple levels, are the structure of discourse and its power relation still able to continue their programs? 2) Do Thai contemporary artists’ worldviews change, or are adjusted according to what come about with globalization? 3) May those cause them seeing the concept of Thainess implicitly expressed through their artworks differently from Thai artists of earlier generations?

According to the study, works of art in Thailand are cultural products of their own cultural construct, so as to Thai artists are culturally invented within their own social environment. Both works of art and the artists are driven and manipulated by various political classes since the periods of the absolute monarchy, the *coup d’etat* on 24 June 1932, the Phibun’s regime, the political upheaval in the 1970s, and recently globalization where power allocation is managed dissimilarly, and is put into a new structural relation.

All the way through historical development, the Thai society has defined variable substances of cultural heritages of the nation by duplicating repeatedly different concepts of “Nation – Religion – King.” To put it into another way, Thai national heritage embedded in Thai cultural root is not essential, but it is amended by a certain historical path from time to time, which shows no contact point of continuity. This gives un-indenting consequences to modern art in Thailand, which we can not find continuum of its style and content development in a chronological order. Moreover, it is adapted in styles to suite well patchy changes in history, and is unavoidably framed by a pre-given value judgment under the discourse of Nation – Religion – King periodically.

If some succeed can be expected after this research project ends, it should also give some pictures of contemporary social life and phenomena at large.